4572
Б

Михайль Семенко.

Дві поезофільми

[1919].

Київ.
Всеукрлітком.

Михайль Семенко.

Дві поезофільми

[1919].

1182320

ХАРЬКОВСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННАЯ БИБЛИОТЕКА
-ЯНВ.-1921
№ Б.4572.

Київ.
Всеукрлітком.

2513

Київ,
Друкарня «І. І. Чоколов», В.-Житомирська 20.
1919.

„Весна“.

Поезофільма Ср. 1919 No 1.

I.

Весна.
Злетіло з нервових уст.
Потер рукою лоб.
Але хто повірить?
Від пальто відірвався ґудзик,
Відтягує руку футляр.
Хе, музикант!
Ти покажи скрипку
І настрой гучно.
Тоді я повірю, що ти вже був на Володимирській горці.
Сіпни за рукав бльондинку
І відмовся від сонетів.
Хе, музикант!
Весна.

У-вікно ввірвався дзвін—
Густий,
Умираючого свята.
Нагадує, що немає змін
(Бреше),
Що дитинство відтято.
Але неймовірно здрігується місто
Проспати лише сьогоднішню ніч
Все задавити
Вранці свою порцію хліба з'їсти
Досить звичайна річ.

І запитується оксамитово: защо?
І лащиться в звуках весняного вечору.
Буду слухати у вікно краще
Етюд № 22 Крейцера.

Загрузли
Не виймуть чобіт з болота
Тягнуть за вушка —
Вгрузли
(Десь).
Вечорами читали Вальтер Скота
Перед очима дика грушка
Не вилазили чоботи з болота —
Вгрузли.

З весною ззирнувсь перелякано —
Бо маю свої причини.
Мені нагадав про весну Коряк
А вчора я бачив Тичину.
Добре, завтра піду послухаю,
Забуваю вдома портфель.
Але ж за мною женеться що є духу
Автомобілева трель!

Захват охопив засіпану душу
Знівечену смутком далеких вітрил.
Сміло виткнуся з-за рогу і на площі тихо рушу
Сонця легітного дихи в тріпотінні крил.
І освітлить моє серце дахів зрадницькі мотиви,
Розбіжаться білі струни роблених огнів
На майдані однорото натовп губи тихо скривить
У чеканні неймовірних блідих білих снів.

Мало щось мотоциклів.
Не вистарчає бензіну.
А ми до бензіну звикли —
Бензін весною на зміну.

Харкотить весна на улицях.
В серці гуркітно й гарно.
Вся зіма забулася!
Але чим зімою погано?
Зімою так твердо вірилось,
Що ростане сніг на бруку.
І ще тоді в грудях грілось,
І приховувався весняний гук.

Ще трошки, і я поголю голову,
Як торік.
Сонце тягне прагнучу мову,
Душу огонь зволік.
Від пожарів відпочиває пульс.
Я плачу, я згадав асфальт!
Приходь, я до вітрини пригнусь
І буду слухати мійське контральто.

Пахло смаленим вечером.
Дихало с пекучої пащі.
За комірцем стукало швидче,
Хочеться кращих, кращих!
Розлютувалось прикрим порохом,
По бруку потіли в-ногу.
Весна обходиться дорого,
Хто не має змоги.
Сонце! Свій дріт роскручуй!
Вийми росплавленим золотом!
Сонце! Здіймемо весняну бучу
І поділимось серцем росколотим!

Ніч сміялася холодними зорями
І ждала, коли стовии зігнуться,
Освітляться вечірніми, ляжуть тінями хорими,
Здрігнуться.
Але жахали пожарами обрії
І колихались людськими натовпами,

Сіпалися, одмінялись в надзвичайному горі,
Майоріли прапорами — вилинявшими, латаними
І не пускали уяви за місто,
Відходили неприступними потягами,
І ніяк було встати, і ніде було сісти,
І неможна було встигнути за нерівними нотами.

Скільки вас, що не спитались,
Полізли просто в гущу,
І оглядались, чи ніхто не гнався,
І кричали: в пущу! в пущу!
Росставляли батареї на висотах,
Наводили біноклі в море,
Записували олівцем в блъок-ноті
І думали забути горе.
Але сонце сліпило поверхнь,
Смужило далекий беріг,
І ніхто не розумів чужої мови,
І боялися, і зачиняли двері.
І скільки вас, і скільки вас у блуку,
На вітрилах чужої волі,
Що несуть у далеч муку
І не почувають болю.
Годі, годі, нетреба нам,
Назустріч незнані птиці,
Вітер журить молебнем
І ми в змаганнях криці.

II.

Принесуть весняні привіти
З далеких сел.
Роскажуть, як шумлять віти
Весело,—
Нам, залізним,
В куряву весняних улиць.

В пущу залізли,
Сонце перед натовпом око щулить—
Перебралися за чорну завісу,
Захопили незалюднений світ—
Принесіть же нам гілочок із лісу,
Передайте від степу привіт!

Блиснуло сонце в куряву осліпших хат,
Зострінулось з загравами мійських пожеж—
На улицях незрівняне свято,
На улицях безмежний кортеж.

С плякатами і лоскутками!
Всі барви сьогодні в огні!
Цілий світ сьогодні з нами!
Сьогодні все нечервоне в труні!
Вискочимо прудкими автомобілями!
Станемо по тротуарах в-ряд!
Забудемо, скілько терпіли ми!
Глянемо, як прапори горять!

Співом хитнеться місто,
Відгуком мідяних труб.
І россипле небо намисто,
І свій скарб загубить—
Сьогодні немає сліз,
Нічого сонцеві сушить,
Сьогодні свято скрізь
І усміх землю здушив.
І відчує повітрє галас
І брук—ходу впевнених ніг.
Здивується: що за пригода сталась?
Ще так недавно був сніг!

Вийдемо в святкових строях!
Сьогодні свято борні!
Сьогодні наша пісня—зброя!
Цілий світ сьогодні в огні!

Ставили стовпи на майданах,
Простягали через улиці арки,
Ліпили, обвішували бездоганно,
Садовили оркестри в парку,—
Розмальовували великі автомобілі,
Підмітали брук задріпаний,
Понасажували зайчиків на стіни білі,
Щоб можна було за мотузочок сіпать.

Щоб не оглядались на далеке поле
В фільмах упертої перспективи,—
Не витикайсь, бо сонце заколе,
Бо тебе вб'ють сьогоднішні мотиви,
Ляж і склади непотрібні руки,
Поховають проклятого за свої провини —
Бо ти не вартий весняного згуку,
Бо сонце сказало, щоб ти загинув.

Щоб відкрили обличчя вітрові назустріч,
С-під поли вийняли амулєт дивний,
Щоб увесь світ очі зачудовано вирячив—
1919 картини,—
Вийди, веселий, в святковому строї,
Кашляни й харкни сміливо, впевнено,
Загуділо в парку мідяною грою,
Місто ворушиться, перетасоване й розвернене.

Для нас стовпи оздоблені на майданах,
Нашу радість почіпляли на арках,
Обліплювали й мазали бездоганно,
Сміх і музика в парку,—
Похитують боками автомобілі.
Натовпи повзають засіпані,
Повітрєм всі плями опьяніли
І блиски россипані.

Шпурнули відбитками фраз
На каламутну вулицю

Пішли і грюкали—раз—
І дігнали барана й вівцю.
Видумали весняну поему
І кинули з дощем у ринву,
Про Едварду і мрійну Ему,
Звукотіли, брязкали—й загинув.
Мучили, недомучували,
Здирали первісний зодяг,
Скидали в кучу столи—
Для зборів, і підходив потяг,
Пасмив і пхикав крізь вікна,
Чхав і витирав піт з лоба,
Кліпав і викривлював віка,
Сопів і зітхав від хороби.

Вітром гнало с порохом
Присмеркаючи полинявшого ґрацією
І коли стемніло трохи
Ілюмінація
Зорі на арках зловісні
Моторошність силуетно здрігом
Мерехтінно невпопадної гри
І нечутної пісні
Пестить пустотливим подихом
Тріпотять виснажені тряпки
Запитував парк: «Що ти хочеш?»
І відповідало тремтіннє: «кинь».

З червоними великими хустками
Натовпились і проходили: «ми не хочем спать!»
Але дневі ще памьяталось муками
І бажалось душею капать.
При бажанні можна підкинути шапку,
Можна сміятись і скалить зуби,
Але неможна змінити цигарку «я хочу не таку»
І від люльки мундштук згубив—
Я затримуюсь, я частка живого плину,

Я почуваю, що я в пьяному полоні,
Хочби на мене хто води линув!
Я не почуватиму вже скоро ніг!

Будемо вартими дев'ятнадцятого
І ще кількох
Купки віків роздряпаних
І забутий льох,—
Будемо вірити дев'ятнадцятому—
Ми пульси в віках,—
Мука і щастє—це тому,
Хто переборе жах,—
І переповниться дев'ятнадцятим,
І виблисне, і потухне,
І буде весело спаться тим,
Хто переможе дух.

III.

Хлюпотить,
Хлюпоче,
Хлюпає
Стукотить у вікно
Вже нічого не хоче,
Забилися втрьох—
Один на ліжку с цигаркою в зубах
Сціпив
Ще пішов лише двадцять перший
Дмухкає,
Зітхає,
Капає
С ціпком за 200 верстов—
Так просто подорож
Повторить Майн-Ріда
З зухвалими жестами.
Мінялися місцями,
Випили дві пляшки пива,

Переставляли стульці
Дрібить у ринві
Стукає у вікно
Хлюпоче.

Час,
Коли пройде теплий дощ,
Застане на улиці без пальта,
На дві години гріти не захоче
Нас,—
І блукають душі,
Дишуть—ах, хочби скорше душно,
Зараз уже пісня не та,
Камні звалюються на голову,
Боляче вдаришся об ріг,
Заскавучить—придавиш собаку за хвіст
І мрієш побачити корову.
Придивляєшся з вікна на рухи ніг,
Хочеться по верьовці на небо злізти—
Білі Острови (Максим Рильський)
По блакитній пустелі,
Може Робінзоном з дзвінком на шиї,
Сонце притягує, ніби роспалений маґніт.
Але подумаєш, що високо,
Та й на землі гарно й світло.
Принесло
Замки розбиті—
Як гарно без ключів
І не хочеться журавлів—
Придивляєшся з шостого поверху.
Як тут згадувати про пиху,
Коли десь гнізда звиті,
Блищать бані,
Радіють дахи
А на тротуарах рухання ніг
Бадьорих і визволених,—
Ранком тут,

Вечером там
(Власне перед вечером)
Туди ідуть,
Ідуть з-відтам.
Зазеленіла печера—
Виявилось, що то кратер.

І хлопчик загубив матір,
Почав плакати на базарі.

А сонце всміхається в-горі,
І з ним улиці й площі,
Брук і асфальтові тротуари.
Мочать їх весняні дощі,
Сліплять вечірні ліхтарі,—
Саме такий час, як гарно робиться,
Думки плутаються,
І забув що треба було постригтися,
І не попадають, і теліпаються.

Забулькав на ґраніті,
Пересік невиразними лініями,
Скосив удари,
Налив під ворота—
Стікає.
Течіть по своїх шляхах,
Мийте брук,
Змивайте фарбу—
Щоб замигтіло на сонці,
Скинуть мокру одежу,
Вибить шибку,
Стукнуть каблуком об сходи!
Нудно у нас на дахах—
Поховалися голуби в карнізах,
Змиває вода зелені фізіономії,
Тріпотить безнадійним стягом,
Притискується блідим обличчям до шкла—

За фіранкою і фікусом
Коса.
Булькай, хлюпай,
Тремти зморшками,
Не жалій перехожих
І панн у білому—
Уперіщь несподіваною силою—
Зліпи все мяхке до-купи,
Дощ, дощ!

Вітряно й неприв'ітно
Сонце холодне
Вицвів день—ніби не весною,
Щуляться зігнуті фігури,
Дивляться й не розбіраються
Обмерзшим мозком—
Весна!—
Не пристосувались.

Так стьожки хутко злиняють,
Порудіють плями—
Безфарбно роспромінить завіса,
Роздере замкнуту хмару,
Розліпить без меж
Протечуть ноги,
Озвіріють без парасолів
В чеканні завтрашнього сонця.
Коливаються росхитані ореоли
Похилився ґіпсовий портрет
Вінки спадуть з оперного даху,
Розлюбить найдорожче без сонця.
Хочби скоріше про сонце декрет!

Не завше свято—
Свято один лише день.
Не завше улиця, є й кімната,
Рямці обмежених жмень.

І не раз прорвуться бурі
На порожній майдан,
Ще не раз мана одурить
З безліччю ран,—
Нічо́го, приходь, приходь вільно,
Ми давно ждем,
Виставим груди спільно,
Щоб опалить огнем,
Щоб опромінить посіяні зерна,
Залічити хмурість бров,
Підтримати останню ноту Чичерина
І зникнуть знов.

IV.

Ще не всі однакові
Перед відно́вленнєм,
Нецікаво заплакані,
Затурбовані вико́нанням
Ще не в усіх наперед очі
І на устах прийдешнє,
Один ще ласий до борщу,
Другий аґітує за яєшню.
Ні, ще не всі ми варті
І не всі росплутані
Перетинені й безкрилаті,
Робітники й трутні—
Але всі ми зубаті
І сверблять долоні,
І оглядаємось, і страти,
І без супоні,—
Але всі ми потрібні
Для днів і крови
Забрудли задріпані
Перед чередою коров,
Не ми втворимо ясність
І прийдешність нового слова,

Ми підбиті й зламані
Зойкаєм під галас промов,
Але в очах немає сліз,
І ми, безхвості, веселі,
Метрономники по льохах розлізлись
А до нас надходять з сел,—
Могила наші горби виправить,
Ми сьогодні для завтрього,
Нас буря ще не раз викривить,
І не для нас лагідна ватра.

Так минуло й запалюєш нове
Смолоскип готовий,
Прийдешнє от-от спливе
І нерв пульс зловить.
Годі дряпать нестримно
І щипать задубіле
Сьогодня—ніч в Єрусалим
Вибігає автомобіль
І захопить лєґенди порох
Переплутає нереальне
Ми ще не виліземо скоро
Бензінного астральне.
Не ми пророки й творці
Хоч маєм сталеві крила
І не вилізуть сучасні мерці
З околених могил.

Вéснить підтяте свято
Відблисками штучних зорь
Хорі хоробрі звірята
Пупьянками здорових спор.
Стрійно вийдем в мету
Схиливши в пошані голову
Мрію втіливши золоту
В огнисту неслухняну мову.
На майданах зострінем сонце
Курносою й радісною посмішкою

Заструнять клярнети dolce
Оксамитовою нічкою
Прискочуть спутані коні
Зацьковані наівними собаками
Придавлять люди долоні
І зникнуть багрові знаки.

Хто ще суворий і щирий
Звернеться з росплавленим привітом
Бажаючим обмінять сокири
Виправдуючим ростіпаним звітом—
Горбатим профілем не вдасться
Затулити красу картоплі
І почнуть тумани над бруком слаться
І канали, і степи затоплять.
Затулять над мисом бурьним
Затоку маленької надії
Глумливо над талановитим дурнем
Повиснуть зелені змії.

На Хрещатику фламінґо рожеві
І ще веселе плякатах
Плакали, плакали тіни—«де ви?»—
В кімнатах, в сірих кімнатах.
Але в місті не вистарчило вуглю,
Гомін і ремство на базарі,
Довелось викулити не одну кулю
Вздовш по тротуару.
На майданах натхненні ґіпси,
І на кождому розі бутони
Уява заквітчує еліпси
І оязичує уявні дзвони,—
Сіпайте, сіпайте за верьовку,
Тягніть осмолені канати
Назустріч нічному вовкові
Викиньте багрові набати,
Поцілуйте губами невмілими
Весну і вітер з-за каменю,

Об упругий стовп автомобілями
Звалiть кучу зламаного—
Нагородiть такого страшного
І потім при нічному світлі
Зобачимо труп званого бога.
У якого кістки зотлілі.
Банани й змійні ліани
Загородять кусками небо
Відіб'ється сонце скляно
І може без потреби.

Засуджено, засуджено не проснуться,
Не проснуться весною,
Зівьянуть, ссохнуться, пригнуться
Не помірявшись зі мною—
Уже став цілий світ на герць,
Уже чи подолаю, чи не подолаю,
Але я буду останній мрець
І на моєму гарячому трупі (знаю)
Стане й блисне сталевим луком
І спростує стрілу в світило,
І завоює суходоли звуком
І морські води—крила.
Засуджено, засуджено вмерти,
Бо неможна жити на-двóє,
Бо неможна половини зітерти,
Бо ще шелестить хвоя,—
І не для вас, не для вас, сучасних,
Потвори в краси жадобі
Під гуркіт руїн прекрасних
Поемний і тривкий чобіт!

V.

Сонце нечутними набоями
Стискує, ранить,
Пестить ніжними болями
Кольорові майдани,

Іскрить на зеленому листі,
В грудях міліонами гуків,
І капають блиски огнисті,
І протягують руки.
Аеропляни над містом в небі
Роскидають палкі відозви—
Останній крок ступити треба,
Каплю найгустішої крови,
І завоюєм шовкові ниви,
Стіни світового міста—
Тріпочуть на вітрі гриви,
Гуляє весняний гість.

Прискало небо бріллянтовими зорями
Шляхами несчислимими міліонів віків,
За безфарбними шкляними шторами,
Над місцевістю, де стоїть Київ.
Стежить за світами телєскопною уявою,
Обганяє Дніпром—обгороженний скарб.
Рухають дівізії войовничою лавою,
І стояло місто, й ворушилось, ніби краб.
Розмикали мости і похапливо розводили
Розсікав холодну хвилю таємничий пароход,
Розвернулися, заметушилися базарні кодла
І всміхається з неба містичний рот.
Стьожками сатурнились з надмірного глибу
Мійські улиці, чорніли порожні площі,
І наглядів з неба Бог смачну і хитру рибу,
І свиснув луком серед тихої ночі.
Прокинулись центри, замигтіло на майданах,
Смолоскипи задимили моторошний фон,
І припав астрольоґ до математичного пана,
І закрутив на дві години шиплячий ґрамофон.
Розгойдалося диханнє застиглої атмосфери,
Повітрє просік несподіваний вибух гармат,—
Затремтіли, задзвеніли високі скляні сфери,
І розбудив брат брата, і забив брата брат.

Так йому й треба—блиснуло на сході сонце,
І зацвіли міста і села серед застигших руїн.
І миготіли зорі—небо бажало прискатись конче
Огнем бріллянтовим одвічних змін.

Виплив тітан з моря,
Виткнув велетенську спину,
Заколихалась хвиля,
Прапорами обвішав мапу.
Землетрусом скинув суходоли,
Знизав плечима Урал.
Роскочується здвигами міцними,
І змішав простір шквал
Вискочила спінена буря,
Ростали сніги на спинах—
Розлилося весняне море
По селах і по містах.

Викиньте вуха на тротуари,
Згодьтесь умерти в юрбі—
Ще не одну зродить хмару
Рішучий і останній бій.
Як гарно, як гарно під хмарами,
Метнуться метушливі пасма,
Не зострінеш людей парами
І улиці здушить спазма,—
Поете, зуби сціпи,
Кресало обіскри підковою,
Огневу вохкість пий
І не виказуй тремтіння нікому,
Душу свою з'єднай
Закликом весняного бою,
Бо не попадеш у рай
І зміцниш силу гною—
Хай живе цілющий гній,
Що родить довічне в віках
Назустріч бадьорій весні
У блідих с крапками квітках,

Не сплете доля вінок,
Руйнуючи чорний мур,
Ще один сталевий крок
І ти далеко від бурь.

Загуркотіло на обрії
Прислухайсь!
Не раз грім грякав,
Трусилась земля,
Гупали й зітхали набої
Стоголосо відповідав ліс,
Кректали відгуки
А в-ночі спалахувало небо—
Мигтіло,
Горіло за чорними нетрами.
Покотились паровози,
Заторохтіли між степів,
Загули трівожно.

Вся земля—тремтячий млин,
Метушаться мирошники,
Набігають нові й нові—
З мішками,
Возами немазаними,
Автомобілями-броневиками,
Легкокотними ваґончиками,—
Посувались залізні валки
З людьми в шкіряних куртках,
Блискучою зброєю,
Огнем с-під брів.
Платформи смертоносними дулами
По веселій колії—
Вже минули семафор
Загинають за ліс—
Обережно, обережно
(Більшовики-комуністи)

Прирости до трьохдюймовки,
Може хтось засів у лісі
І зіпсує машину.
Випливе повновидий місяць,
Затемніє ліс,
Засріблить залізниця,
Бронпотяг силуетно окреслить—
Хай живе криця!

Глибоко западають вибухи—
Важких гармат не забуть.
Відпадають колишні примхи,
Коли глянеш на дальшу путь.
Будуть з-заду пожарні фони
І куряви степових шляхів,
Зникатиме мережка зони
Під оркестру фабричних гудків.
Буде з-заду зірваний міст
І хрести забутих могил,
Руїни попалених гнізд
І золото згорівших хвиль
Глибоко западають лоскоти
Кулеметів наівний спів,—
Все минуле заснуло покотом
І ростянув колишній гнів.
Глибоко западають вибухи,
Важких гармат не забуть.
І зворухнеться у серці глибоко
Сонцевесняна путь.

„Степ“.

Поезофільма Ср. 1919. No 2.

Рупор стоголосий
Втілимо спільну мрію,
Парохода—зарічні покоси
Кинемо весняний бій,—
Щоб запахло лісах горілим
Опітьмив обрій дим,
Місяць лінії осріблє
Подихом неземним.

Як нудно, як нудно небі—
Порожнє й зимне віках,
Скляний, оголений степ
Льоґічних і мудрих руках,—
Як нудно, як нудно Бога
Що єднає розвій і міф
В час, коли стали порога
Сталевий—і хутрі скіф.

I.

Співом засліпшим оком
Сміливим виломом губ
Здіймавсь із печери скоком
Неприкаяний дуб—
Розмахував вітри шелестом,
Роскривав чорне дно,
Простягався віддаленим берестом
Через сонцеве вікно.

Лягає між зору порохом
Світанок нових огнів,
Зігнулася хмарка строго
Вилиском недогнівених днів—
Сіпнулися нитки дзвонами
Побутом пільних пісень,
Покотилася мука стоном—
Невиплаканий день.

І стояв посередині колос
Несподіваним вигуком труб,
Благав ніжного голосу
І шепоту листних губ—
Далекого обрію смужкою
Розростався незнаний дим,
і зітхає вітер, і тужить,
Дориваючись разом з ним.

Обезмріяно степ роскинув
Навкруги безголосих мов,
І показує сонцеві спину,
Щоб заснути на зіму знов,—
Щоб роспариться вóхким духом,
Зберігаючи зміст зерна—
Коливається непомітним рухом,
Легким життям без сна.

Переглянеться нам ненароком
Очними блисками губ,
Роскидає ростіпаним оком
Недопалений дуб,—
Гнівить сміливим шелестом
Через нетри вікно —
Як шовково і мяхко стелеш ти,
Не ховаючи темне дно.

Розіслались шляхи степах,
Привітанне простору шовковому—

Ходить чоботях залізних містах
Переливається золотими мовами,—
Прокинулись пелюстки гаю
Крапельками повними і росними—
Я сто літ на бугрі стою
І змагаюсь далекими соснами.

Понесуть на базар мій крам
Жовтою і зеленою дорогою
До залізних і димних брам,
І заплутаюсь, і зачовгаю—
Розбужу мешканців плачем,
Зворушу возом сіна,
Діткнуся спини хуткоплижним мячем
І зненавидять камінні стіни.

II.

За ровом простягавсь зеленим,
На обрії вівцями повітряними,
З'єднували небо незримі вени—
Блакитні і білі плями палітри,—
Шпурляло вітра наівним голосом
Бестолковим і немудрим,
Похитувалось життя байдужим колосом
Прозорим закутувалось хутром.
І набіжить, і наскочить нежданo.
Задзижчить бажаною прохолодою –
Захрустить сухим, заскрипить слухняно,
Принишкне ярі шепотом на болоті,—
Зірвалась буря степу розбещено,
Зачорніла загадковою хмарою,
Забьє краплями, засіче, заплеще,
І притаїться, й чекає відповідного удару.

Викупалось, заблисло, засліпло очі,
Затремтіло крапками на пелюстках,

Замахало вітряками, тишиться неохоче
І полетіли огневі птахи—
Замигтіли в блакиті голубині крила,
Тонуть сріблянi плями,
І надавила на груди чергова хвиля
Степовими, блакитними, золотими днями.

Синіми нитками прозорому роті
Завісило молоком тумані,
Вібрує хуткоплинний спів у дроті,
По далеких балках заблищали бані—
Річка неслухняно й несміливо
Прокладає маленьку волю,
Відбиваючи хвилинні стріли,
Морщиться легенького болю.

І пройшла чутка незрозуміла й чудна,
І схвилювала степи і ниви,
І була ніби буря натхненна й голосна,
Запахло громом без зливи,—
Понесло по степах друкарською фарбою,
Прокинувся жилах Гонта,
А ну-лишень, показуй свій скарб— —
Роспливлись салдати фронта.

Спалахнули панські економії,
Загомоніло дворах і улицях,
Заревли корови на чужій соломі
І хутір ніяк не притулиться,—
І заплутали, і заморочили універсалами,
І жовтими, і блакитними—
Але проривались—«скільки не писали ми!»—
З міста думки новітні.

І казали, що поріжуть степи,
Обмотають тремтячим дротом.
І землю, й небо крицею охопив,
Знищив повсякчасну турботу—

І казали, що поляжуть хліба степу,
Виростуть несподівані опеньки,
Зійде на дзвіницю світовий сіпун—
Приїде на степи Семенко.

III.

Манівцями, ночами місячними,
Ліс окреслений на снігу,
Перехрещений слідами заячими,
Степ відтятий бліду дугу,—
Пробирались невеликими бандами,
Відкручували сталеві гайки,
Зупинялись таємничими нарадами
І збірали до-купи думки.

Отаман сміливою фігурою—
«Нас залишилось десятка два».
Прошепотів—напевне його джура—
Що немає ніякого дива,—
Їх налетіло сусідньої станції,
Але тут з-боку село.
І поки дійшли, було вже вранці,
І сліди знову замело.

Лютує хуга невпинно,
Рве й роскидається по шляху,
Добре, що попалась дрезина,
А коли треба, переночуєм льоху,—
Годі сподіватися валки,
Потяги не ходять уже два дні,
Тінь простяглась до глибокої балки
І ночі такі непривітні й хмурні.

Блукали по лісах стежками вовчими,
Лаялись і крутили цигарки,
Встромляли в далечінь насуплені очі,
І обережно озирались на боки,—

Одірвалась, відбилася розбишацька купка,
Пробивається з-даля від широких шляхів,
І тримається в голові лиха думка ціпко,
І душа бентежна шукає гріхів.

Десь хвилюється рухливий Київ,
Злітаються ворони й грачі,
Залізниця по степах гуркотить і ниє
Хвилею холодною в-ночі,—
І настрінули, й захопили світанні,
І прийняли остаточний бій,
Поляг у бою ота́ман,
І вся ватага пішла на гній.

І скрізь по ярах і селах
Пройшов гайдамацький бурун,
І світився по-ночах священний келех
Над камінем майбутніх комун,—
Запирають міцно ворота,
Трусяться й не сплять на хуторах,—
Не те щоб помірать не-охота,
А просто невідомість і жах.

Привезли книжок і нові закони,
Заходжувались наставляти лад.
Хрипіли під вершниками коні,
Повеселішали мешканці хат,—
Лише вчора полагодили міст
І поставили рушницями охорону.
І гризе над рельсами чоловічу кість,
І дивиться на місячну корону.

IV.

Плазували, розлягалися густо
Над степами важкі тумани,
Прямує до волости дідусь—
На збори—«Товариші селяне!»,—

Признається один, що він з-роду наш,
І бьє по чумарці груди.
І читають баби «Очченаш»,
І слухають, і гомонять люди.

Переходять червоним на руках,
Метушиться своєрідна міліція,
Гомін і запитання по дворах,
І собака виткнуться ворота боїться,—
Стріляли рушниць у-ночі,
Порозносили добро із пáлацу,
Ховаються ровах паничі,
Степом луна обізвалась.

А лісу долітали вигуки,
Паровози чадили небо,
І небо, бажаючи криги,
Кидало на степові ребра,—
Замітає й курить зима,
Що то буде весною—
Бо ж землі, землі нема,
Ремствує надією голосною.

Задзвонили трівожно серед тижня—
Але бог уже втік із церкви,
Лататнув без сліду недивовижно
І не відповідав (лаялись) «стерво»,—
Не гримав справедливими стрілами,
Не посилав відповідної кари,
Теліпались дзвони сіпами умілими
І посувались байдужно хмари.

Меле вітряк на толоці,
Дивиться мирошник, гуркотить—
Он іще їдуть хлопці,
Весело буде жить,—

Стягується військо до повітового міста,
Аґітатори скликають збори,
І не знає де-хто—журитись чи радіти,
А багатіям буде горе.

Котяться валки, вібрує ліс,
Ще надходять нові відомости—
Насуває хмара, повна сліз,
Нахвалом дикунської помсти,--
Заметушилось і затрівожилось навкруги,
Уже за третьою станцією,
І здавались такими жахливими вороги—
І от розітнувся перший вибух вранці.

Загупало, затакало біля Ромодану,
Затихало пізно у-вечері,
Кулемети похапливо і старанно
Виводили благаючі речі,—
І так вирішалась доля,
І мовчали сніги на нивах,
Повівало горілим с поля
І день усміхався криво.

V.

Стежить по-за лісом стежкою,
Рипав в-ночі дверима,
Ходив по-за клунею обережно,
Прислухається, чи ще не грима,--
Казали, що насуває велика армія,
Ватагами блукають перед кінцем,
Уже тричі він брехав: з вами я!—
І груди виповнювались плачем.
Ще віхали два вершники
Загавкали собаки, зупинились біля комори,
Не вірили, що забрали овес—брешете ви!—
І нахвалялись, і показували, що буде горе,—
Розма\ували ноганами й рушницями,

Привьязали коней, повходили в хату—
Вони довезуть ще мішок пшениці,
А тепер їм треба поспішати.

Куріло на обрії білими пасмами,
Проходив з-даля по степу потяг,
Посвистував вітер незрозумілими гаслами
На степу стовповім дроті
Стояв і дивився на степ за клунею,
Вдивлявся даль, де куріла станція,
Стовбичив самотно, покинуто притулений,
І нагадував степового засланця.

Забрали поле й поділили зборами,
Залишилася хата й новий закон про землю,
Цілу ніч вздрівалося потворами,
Довго думав і дививсь у стелю,—
Сини утікли білогвардійцями,
Що с того, що садку закопане золото—
Не може він зникнути, і нікуди йому діться—
Пропав козак і метушилось навколо.

Сумно, тихо і страшно в-ночі,
Вітер стукне віконницею
І здрігнеться куркуль на печі,
І в ухах задзвонить,—
Визирне й скам'яніє слухом,
Сподіваючись на вірних собак—
Цілу ніч зітхає й чухається,
Доки ранок не кине знак.

І дочекавсь сподіваного гуку,
Пронісся степом лоскіт гармат,
І одмерзало серце, і проганяв роспуку
І нахвалявся, і веселішав, як брат,—
Німці, гайдамаки і багато війська,
Спалахувало й горіло ночами,

Уже вирушила резервна мійська—
Кажуть, що не вдержуться нами.

І прийшов день—було над-вечір,
Заголосили паровози, загуркотіли,
Один за о́дним, у роспачу втечі,
По степу один за о́дним бігли,—
Весело дивиться, потяги навздогін
Зникали за лісом у білому димі,
І полягали спать, і чекають змін—
І заснув степ з ними.

VI.

Перевозили важкі гармати,
Невиданою валкою між нив,
Повисипав народ із хат,
Дивиться на чудернацьке диво,—
Все чужі й чужі по шляху,
І скільки збруї та коней,
Через усе село, степом, льоху,
Пищики, барабани, дзвони.

Лицарі далеких земель,
Силою гріховної волі—
Діти ланів і скель,
Замурзані, суворі, кволі,—
Самокатчики, кіннота й инші,
Насупленими мовчазними лавами—
Гуркотіли й бряжчали серед тиші,
Похвалялись таємничим «слава».

Роспрягали на майданах коней,
Гомоніли незрозумілою мовою—
Сонце западало, однаково червоне,
І в повітрі ніби пахло кровью,—
Росташувались табором біля волости,
Напували й роскидали сіно,

Вечір підсмикувався від млости,
І пахло на улиці бензіном.

Замовкло вечірнім селі,
Заржали чужі коні клунях,
Місяць здивовано приліг,
Дим між садками суне—
Поросходились присмирівших хатах,
Пороздягались і просили вечері,
Цілу ніч над селом росстилався жах,
Лише ранок затрівоженість стер.

Вранці бігали зацікавлені діти,
Гори спускаються нові й нові,
Ще довго буде по шляху куріти—
Порвали міст на 130-ій верстві,
Обходом переходять повітового міста,
Поволі котяться курній стовповій,
У-вечері пороспрягають і сядуть їсти,
А передні десь уже провадять бій.

Може три дні повзли по селах,
Обганяли вершники й авто,
Чудернацькі люльки, сердиті й невеселі,
І може них не радий ніхто,—
Але зникли, пройшли нарешті,
Залишили останній універсал,
Просіяли обіцянки через решето,
І треба сподіватись далі.

Звикається—закони влада,
Але шкода вибореного крові,
Незрозуміла й жорстока зрада
І до стіни знову привів,—
Сидять біля волости діди,
Смокчуть люльки, возять ціпками,
Дивляться шляху на глибокі сліди
Замисленими, обдуреними свідками.

VII.

Плакав степ слізними слізьми,
Сивого батька згадував,
Простягав руки і благав: візьми!
І застилала очі зрада—
Тумани скіпались дрібним дощем,
Підгиналась земля від холоду,
І згадував степ плачем,
Який він був за-молоду.

Проглядав степ свіжу ґазету,
Нюхав фарбу далекого міста,
Кидав оком на повалене щенту
І ляпав руками—дивись-ти!—
Заярними лєґендами розвертав душу
І перегортав «Історію» Грушевського,
І гримав якийсь голос—«не рущ»—
І налякував випученістю очей.

Запрягали й рухалися підводами,
Зганяли до-купи села,
Гикали, глумились над сходами,
Роздягали й нагаїли— весело!—
Поїхали с хуторів на базар
(Через яр проїздити небеспечно—
«Скільки попропадало отар,
І кабанів забірали ґречно»).

Їздили вибірали гетьмана,
Повернулися паничі у ґудзиках—
Соціялізм - от так видумано,
Це не наша музика,—
Ожили маєтки і палаци,
Ростягли голову за ноги
І хруснули степові пальці,
І не ставало змоги.

Сходив оратор на могилу вночі,
Скликав нараду померлих тіни,
Заскиглили на клуні сичі,
І було страшно ранку, і благали зміни,—
Блимало сяєво степах,
Лоскотало казками волі,
І щось чорним крилом махало
Скрізь на заснулім полі.

Отамани збірались ватагами
Довкола самотної могили,
Хрестили мечі, схиляли стягами,
Що до останньої сили,—
Прориваються знову плями
Від світла нового світу,
За обрієм, на глибоку яму,
Мигоче братерський привіт.

Глупу ніч на степу ще блискає -
Рухи—зловісні—заграви—
Перекидались заплямовані списки
І відновлялись багрові барви,—
Виднішає, виднішає на степу,
Розпливаються тіни тумані,
Покидає тавро ніч сліпу—
Сонце, сонце на світанні!

VIII.

Пішли знову на Київ,
Заворушились степовики,
Колишніми гаслами, знакому мрію,
А назустріч фабричні гудки,—
Хвилюється червоний степ,
По степах революція
І притаїлось високе небо,
Молот і плуг зіллються.

Вкриється степ залізними будовами,
Перетягнеться дротом на стовпах,
Ех, заживем по-новому ми!
А доки що—хай бабахка,—
Виженем, виріжем без жалю,
Червоний стяг у селі,
Приходь і небо проти нас змалюй,
Щоб мати образ землі.

Заблищать на степу дахи залізні,
Заскавучить, заграє машина,
Сітка вкриє, розмальована грізно,
Степ—старий—родючий—нічий,—
Сонце заходе, кінчає друга зміна,
Спів степом тисячи ротів,
Прислухається степ трудового гімна,
І відчуває, чому віками радів.

Умерло степу дідівське й звичне,
Діди старі доживають кутках,
Прийшло нове, сподіване й недокличне,
Росташувалось здивованих свідках—
Збірайтесь, гуртуйтесь сільськими комунами,
Крайте землю і кладіть зерно,—
Дзвенить степ людськими лунами,
Пішла робота знов.

Попливуть ліса широкими ріками,
Запахне бензином серед степів,
Витисне паровоз метальовий крик
У відповідь на заклики молодих слів,—
Радіо-думка обкрутить землю
Спільним змаганнєм мети,
І завоює людина небесну стелю
І скаже сонцеві:—світи.

Так поєднаються нитками спільними
Степи і високі гори,
Ссохнуться наросли звільна,
І заквітне земля квітами спор,—
І заллють пустелі піски
Океана солоні хвилі—
Сучасний, оспаліть кинь
Для майбутнього на могилі!

МИХАЙЛЬ СЕМЕНКО:

«Prélude» лірика—1913, вид. «Відроженнє».
«Дерзання» поези—1914, вид. «Кверо».
«Кверо - футуризм» поезопісні. 1914, вид. «Кверо».
«Пьєро Задається» фраґменти—1918, вид. «Ґрунт».
«Пьєро Кохає» містерії—1918, вид. «Сяйво».
«Дев'ять Поем»—1918, вид. «Сяйво».
«Тов. Сонце» ревфутпоема — 1919, вид. «Всеукрліткома».
«Дві Поезофільми» («Весна», «Степ»)—1919, вид. Всеукрліткома.

АНОНС:

«Поезофіри», том.